

Monitoimijaisuuden merkitykset sosiaalityössä

Hanna Rantala, Katja Surakka, Tarja Juvonen

23.1.2025

Sisältö

- Monitoimijaisuuden määritelmiä
- VAPAA-hankkeen kolmessa osatutkimuksessa esiin nostettuja näkemyksiä monitoimijaisesta sosiaalityöstä, sen haasteista ja mahdollisuuksista
- Millaista monitoimijaista sosiaalityötä tehdään vankilasta vapautumisen yhteydessä ja rikostaustaisten tuessa ja millaisia haasteita ja mahdollisuuksia siihen liittyy?

Monitoimijaisuus ja lähikäsitteitä

- **Monitoimijaisuus:** Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä asiakkaan hyvinvoinnin edistämiseksi.
- **Monialaisuus:** Yhteistyötä eri hallinto- ja tieteenalarajat ylittäen.
- **Moniammatillisuus:** Yhteistyötä eri ammattilaisten välillä asiakaslähtöisesti.

Günther (2022)

Monitoimijaisuuden lähtökohtia

Sosiaali- ja terveysalan uudistuminen edellyttää monitoimijaista yhteistyötä.

Kekoni & Mönkkönen (2020)

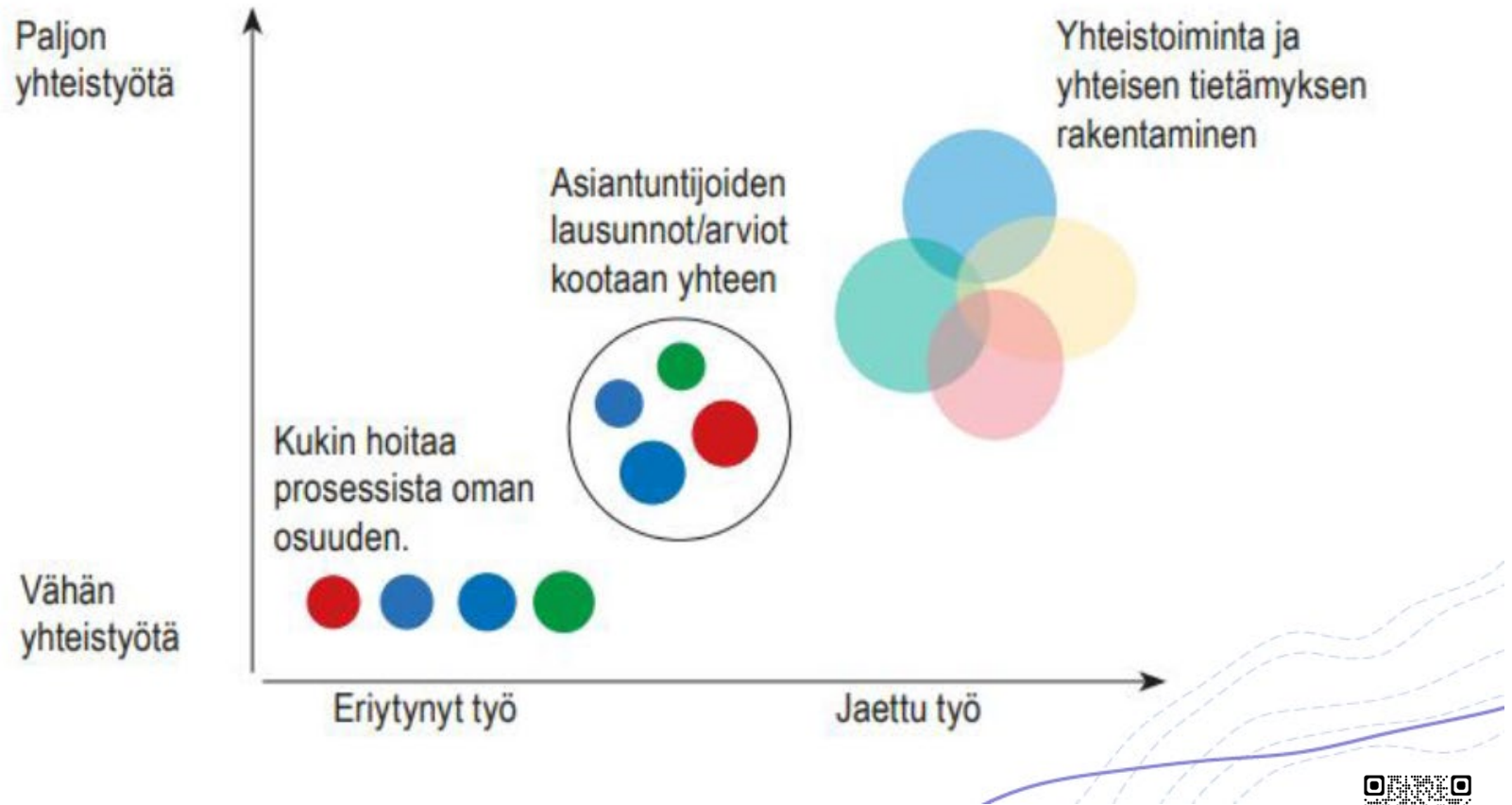
- Monitoimijainen yhteistyö on merkityksellistä erityisesti, kun työskennellään kasautuneiden vaikeuksien ja samanaikaisten palvelutarpeiden parissa
- (Aikuis)sosiaalityössä työskennellään harvoin yksin – yleensä monitoimijaisessa yhteistyössä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa.
- Lainsäädännössä: Sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön **yksilöllisiin tarpeisiin** nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. ...Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat **asiakkaan edun** mukaisen kokonaisuuden.
(Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 41§ Monialainen yhteistyö)

Monitoimijaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita

- Parhaimmillaan monitoimijaisuus tuottaa moninäkökulmaisuutta, parantaa palvelujen laatua ja saatavuutta, sekä auttaa työntekijöitä pääsemään lähemmäs asiakkaan arkea ja hänen hyvinvointiinsa liittyviä kysymyksiä (Günther, 2022)
- Rikostaustaisten kohdalla monitoimijaisuus voi tukea onnistunutta siirtymää (Piispa & Lind, 2021, 13–14).
- Mutta asiakas saatetaan myös ohittaa, ja osa tarvitsee tukea osallisuutensa mahdollistamiseksi (Günther, 2022.)
- Myös ammattilaisten välillä voi olla kiistanalaisia käsityksiä vastuiden jakautumisesta ja perustehtävistä, erilaisia työorientaatioita, tietoperustaa ja toimintakulttuureja, sekä tapoja ymmärtää omaa perustehtävää suhteessa muiden työhön (Kekoni & Mönkkönen, 2020)

Monitoimijaisen työn luonne ja laatu määräytyvät suhteessa yhteistyön määrään ja organisoitumiseen

Mönkkönen & Kekoni (2020, 232)

Monitoimijainen sosiaalityö, sen mahdollisuudet ja haasteet vankilasta vapautuessa

Sosiaalityöntekijähaastattelut (n=19)

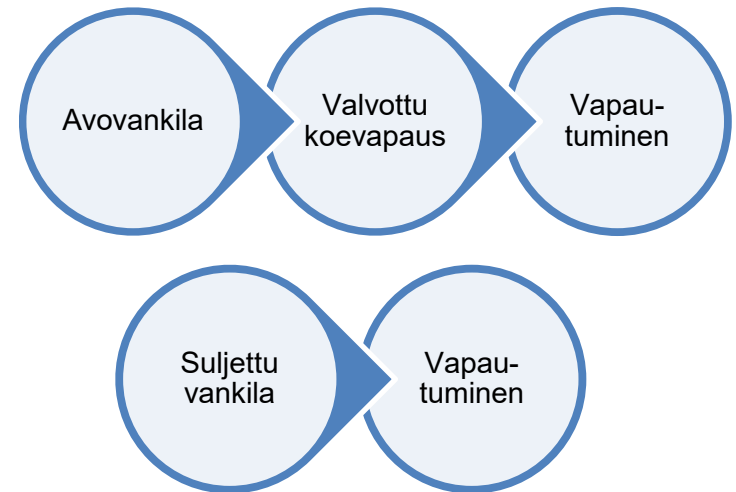
Kyselytutkimus (n=82)

Asiakirja-analyysi:

35 hyvinvointialueiden hyvinvointi- ja palvelustrategiaa, 14 lakia ja 10 ministeriöiden ja hallituksen tavoitteita ja julkaisuja

1. Monitoimijaisuus tukee vapautumisen prosessia, kun vanki vapautuu suunnitellusti

- **Yhteistyön** vankilan työntekijöiden kanssa tulisi tähdätä **suunnitelmalliseen ja hallittuun vapautumiseen** → tukee sujuvien jatkokolkujen löytymistä
- Kaikissa kolmessa osatutkimuksissa **korostui riittävän ajoissa otetun yhteydenoton** merkitys
- Vankeuden kesto vaikuttaa siihen, millaisia tukitoimia tarvitaan

Vapautumisen reitit vaihtelevat. VAPAA-hankkeen taustalla aiemmassa tutkimuksesta nouseva kysymys, pääseekö vankilasta vapautuva aikuissosiaalityön asiakkuuteen ja pysyykö hän palveluissa? (Järveläinen ym., 2021)

1.2. Yhteispalavereja järjestetään asiakkaan toiveiden ja tarpeiden pohjalta

Vapautumiseen valmistautuminen

- **Asumispalvelut:** vuokranantajat, järjestöt, asumisen verkostot, tuetun asumisen palvelut,
- Ehdonalaisvalvoja tai muu **rikosseuraamusten valvoja**, Rikosseuraamuslaitos/vankila: avotalon henkilökunta, yhdyskuntaseuraamustoimistot, vapauttamisyksikkö ja mahdollinen seuranta ja vankilan erityisohjaajat
- Tarpeen mukaan **terveydenhuolto:** korvaushoito tai muut tarpeen mukaiset (päihde)hoidot, kuntoutus, psykiatrinen hoito, mt- ja päihdepalvelut, muu terveydenhuolto
- **Sosiaalihuollon muut yksiköt:** esim. vammais- ja vanhuspalvelut ja niihin liittyvät kynnykset, lastensuojelu
- **Taloudelliset etuudet:** Kela ja hyvinvointialue: toimeentulotuki, edunvalvonta etc.

Valvotun koevapauden aikana ja vapautumisen jälkeen

- Järjestöt ja järjestöjen tarjoamat tukipalvelut esim. **toimintavelvoitteeseen liittyen**
- **Työllistyminen ja koulutus**, Kuntakokeilu, työllisyyspalvelut, TE-toimisto, oppilaitokset: haasteena rakenteelliset haasteet, vaikeassa työmarkkinatilanteessa rikostaustaisten tilanne erityisen vaikea
- **Sosiaalisten verkostojen vahvistaminen:** ohjaaminen järjestöihin, harrastustoimintaan, kansalaisopiston kursseille, **mielekkään tekemisen löytäminen**
- Seurakunnat
- Vähemmistöjen tuki ja tarve

1.2. Yhteispalavereja järjestetään asiakkaan toiveiden ja tarpeiden pohjalta

Vapautumiseen valmistautuminen

- Asumispalvelut: vuokranantajat, järjestöt, asumisen verkostot, tuetun asumisen palvelut,
- Ehdonalaisvalvoja tai muu rikosseuraamusten valvoja, Rikosseuraamuslaitos/vankila: avotalon henkilökunta, yhdyskuntaseuraamustoimi vapauttamisyksikkö ja mahdollinen seuranta ja vankilan erityisohjelma
- Tarpeen mukaan terveydenhuollon korvaushoito tai muut tarpeelliset (päihde)hoidot, kuntoutus, päihdehoito, mt- ja päihdepalvelut, terveydenhuolto
- Sosiaalihuollon muut yksiköt: vammais- ja vanhuspalvelut, liittyvät kynnykset, lastensuojelu
- Taloudelliset etuudet: Kela ja julkisen hyvinvointialue: toimeentulotuen edunvalvonta etc.

Valvotun koevapauden aikana ja vapautumisen jälkeen

- Järjestöt ja järjestöjen tarjoamat tukipalvelut esim. toimintavelvoitteeseen liittyen
- Työllistyminen ja koulutus, Kuntakokeilu, työllisyyspalvelut, TE-toimisto,

- Tarvittaisiinko jotain askeleita, jotka edistäisivät yhteistyön sujuvuutta Rikosseuraamuslaitoksen kanssa?
- Miten asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua edistävä yhteistoimijuus toteutuu eri toimijoiden kanssa?
- Mikä rooli on esimerkiksi kokemusasiantuntijoilla, muilla viranomaisilla, järjestöillä tai terveydenhuollolla?

2. Digitalisaatio tukee monitoimijaisuuden toteutumista

Mahdollisuuksia

- Asiakkaille tarjotaan **monikanavaisia palveluja**: kustannusten kasvun hillitseminen
- Ajasta ja paikasta riippumaton asiointi ja toisaalta lisää fyysisten lähipalveluiden käyttömahdollisuuksia niille, jotka eivät pysty tai halua käyttää digitaalisia palveluja
- Asiakkaan, työntekijän matkustustarpeen vähentäminen
- Mahdollistaa **luottamuksellisen suhteen** rakentamisen ennen vapautumista

Haasteita

- Vaatii välineitä sekä asiakkaiden **riittävää tukemista ja opastamista** digitaalisten palveluiden käytössä (jo vankeuden aikana)
- Vaatii ammattilaiselta **arviointia, miten** asiakkaan eri asioissa viestitään ja miten asioinnit toteutuvat verkoston toimijoiden kanssa
- **Työntekijöillä tulee olla notkeutta käyttää** ja muuttaa toimintatapoja asiakaslähtöisiksi, monikanavaisiksi ja osallistaviksi
- Riittävää tukea työntekijöille taitojen kehittämiseen

2. Digitalisaatio tukee monitoimijaisuuden toteutumista

*Monitoimijaisuuden näkökulmasta, että **eri yksiköissä on eri käytäntöjä**, että esimerkiksi lääkärit eivät jalkaudu minnekään, tai sairaanhoitajat eivät tule asumisyksiköihin, että se [Teams] esim. laajentaa myös sellaisen ihan jumalattoman kokoisen verkoston muodostamisen.... Ja toisaalta se myöskin voi myös olla **asiakkaalle vähän kivempi, kun on siinä vaikka omassa asunnossa koneella sen tutun ohjaajan kanssa, tai... Ja ei tarvitse mennä jonnekin järjettömän kokoiseen neuvottelutilaan istumaan, johonkin pöydän päälle puimaan jotain omaa asiaansa. Ja sit siellä on se jumalaton viranomaisarmeija tuijottamassa kaikki, että mitä sä nyt sanot. Mä ajattelen, että se voi myös madaltaa. Ja myös tietenkin, jos on jotain sosiaalisten tilanteiden pelkoa ja ahdistusta, että on myös vaikea asioida palveluissa, niin kyllähän se luo heille erilaisen mahdollisuuden asiointiin.***

3. Monitoimijaisuus ja yhteiskuntaan kiinnittyminen

Mahdollisuuksia

- Vankilasta vapautuvat tarvitsevat tukea yhteisöön sitoutumiseen, siihen, että he kokevat olevansa yhteiskunnan jäseniä
- Asiakkaan näkökulmasta työ- ja järjestö- ja harrastustoiminta rytmittävät arkea, (arvioivat työkykyä) ja tuovat mielekästä sisältöä ja luovat sosiaalisia verkostoja
- Työtoiminta ja kuntouttava työtoiminta toteutetaan verkostojen kautta

Haasteita

- Tarvitaan erilaisia paikkoja, yksi järjestö tai toimija ei välttämättä sovi kaikille.
- Isot kaupungit (laajat ja osin jopa liian isot verkostot) vs. pienet kaupungit (toiminnan soveltuvuus)
- Rakenteelliset esteet vaikeuttavat työllistymistä
- Miten toimia, jos omia verkostoja ei ole tai asiakkaan oma tahto ja motivaatio vähissä ja omat resurssit eivät riitä?
- Mitä, kun asiakas häviää? (myös Raitakari ym., 2024, 4)

3. **Monitoimijaisuus ja yhteiskuntaan kiinnittyminen**

*Varmast sitä yhteistyötä pitäs tehdä lisää ja aikaa sais olla enemmän. **Et koska niit toimijoita ja palveluntarjoajia ja muita on tosi paljon.** Ja just sit se, että mistä ihminen lähtee ettimään sitä, ja sit taas mihin me osataan ohjata, **mikä on kenellekin oikee.** Ja välillä on sit taas se vaikeus, et niit on niin pirun paljon niit kaikkii, et mikä sielt sit on se, et mihin sä lähet ohjaamaan. Ja **monilla se haaste siitä,** et okei, me voidaan antaa vaikka lista käteen, et täs on sulle 50 eri paikkaa, mihin voit mennä, **no kuka niihin sit oikeest lähtee yksinään niinku.** **Et no meet nyt ekan kerran selvinpän tonne pähteettömään paikkaan, ni kyl siinä aika sissi saa olla, et sinne tulee lähdettyä.** Että kynnys mennä voi olla korkee. Aika harvat paikat pystyy tarjoo semmosta, et no tullaan hakemaan ovelta.*

4. Monitoimijaisuuden merkitys vähemmistöjen tarpeiden tunnistamisessa ja tuessa

- Vähemmistöihin kuuluvien vapautuvien vankien tarpeiden tunnistamisessa vaihtelua
- Palveluihin ohjaamista, mutta tehdäänkö syvempää yhteistyötä tarpeiden tunnistamiseksi?
- Järjestöt kouluttavat sosiaalityöntekijöitä kulttuurien erityispiirteistä, tukihenkilötoiminta vs. vähemmistöihin kuuluvien asiakkaiden osalta ei juurikaan käydä keskustelua
- Tunnistetaanko ihmisten välisten erojen ja tarpeiden erityisyyttä?

4. **Monitoimijaisuuden merkitys vähemmistöjen tarpeiden tunnistamisessa ja tuessa**

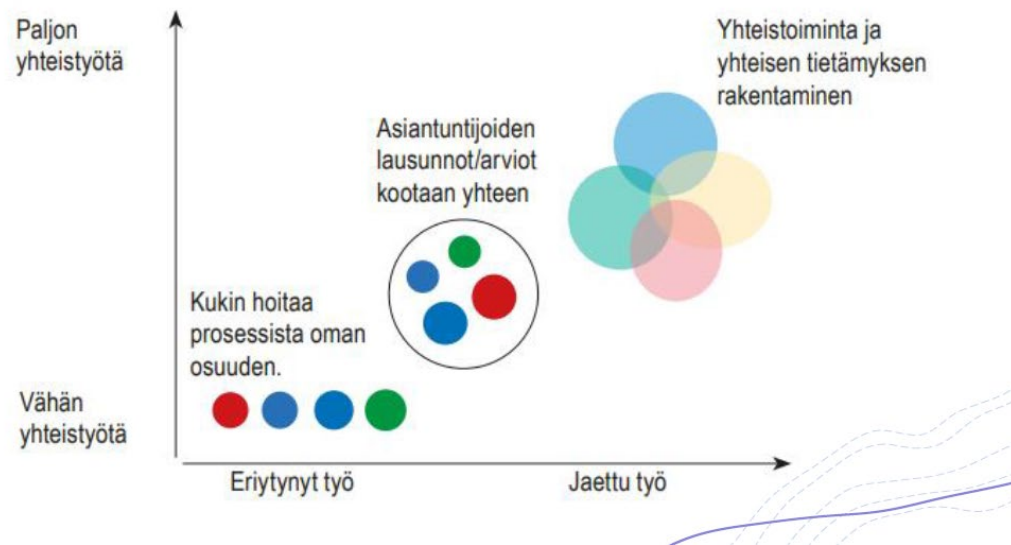
*Ne tulee tuolta järjestöpuolelta, mutta niinku [järjestön nimi] toiminta täällä, missä vaikka maahanmuuttotaustaisten kanssa tekevät yhteistyötä, Heidän kanssa on tietysti sitä tehty. Ja **he pystyy omalla tavalla asiakkaan puolestakin välillä sanottamaan sitä, että mitä hankaluuksia se tuo siihen arkielämään. Tai sit se vuokranantajan kanssa esimerkiksi yhteistyö, niin joskus siinä pystytään edesauttaan sitä, että se vois löytyä semmonen asumisratkaisu, mikä olis parempi asiakkaan kannalta.***

Yhteenvetoja

- Tarve monitoimijaiselle yhteistyölle tunnustetaan, mutta moni kokee, että sitä **tulisi tehdä enemmän**.
- Haasteita monitoimijaiselle yhteistyölle luo se, **otetaanko vankilasta riittävän ajoissa yhteyttä** ennen vapautumista.
- Valvotun koevapaudun aikana ja vapautumisen jälkeen haasteena, pystytäänkö monitoimijaista verkostoa hyödyntämään **asiakkaan edun ja tarpeiden mukaisesti**, miten asiakas kokee voivansa **osallistua**, onko soveltuvia palveluita saatavilla ja **miten eri toimintakäytännöt** pystytään sovittamaan yhteen?
- Digitalisaatio voi tukea asiakaslähtöisen verkostotyön mahdollisuuksia ja madaltaa asiakkaan ja eri toimijoiden kynnystä sitoutua, mutta **edellyttää selkeitä ja tarvittaessa muokattavia toimintatapoja ja osaamista**.
- Monitoimijaisuus tukee sosiaalihuollon tekemää työtä, mutta sen suunnitelmallisuudessa ja toteutumisessa on eroja

Pohdittavaksi

- Miten yksikössäsi suunnitellaan ja toteutetaan monitoimijaista sosiaalityötä vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa?
- Miten digitalisaatio voi tukea tässä?
- Millaisia haasteita kohtaat?
- Onko jotain keinoja, joilla suunnitelmallista yhteistyötä voisi lisätä ja tarttua mahdollisiin ongelma-kohtiin?
- Onko yksikössäsi tai organisaatiossasi käytössä muita toimintamalleja, joita voisi soveltaa yhteistyön kehittämiseksi?

Mönkkönen & Kekoni (2020, 232)

Lähteet

- Günther, K. (2022). Liittoutumisen ja samanmielisyyden tuottaminen monitoimijaisessa jalkautuvassa aikuissosiaalityössä. Teoksessa Arja Jokinen , Suvi Raitakari & Johanna Ranta (toim.) Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia jäsennyksiä. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 165-198.
- Järveläinen, E., Rantanen, T., & Toikko, T. (2021). Meanings of a client-employee relationship in social work: Clients' perspectives on desisting from crime. Nordic Social Work Research.
- Mönkkönen, K. & Kekoni, T. (2020). Monitoimijaisuus työntekijän haasteena ja voimavarana. Teoksessa A. Hujala & H. Taskinen (toim.) Uudistuva Sosiaali- Ja Terveysala. E-kirja. Tampere: Tampere University Press, 215-240.
- Piispa, M. & Lind, H. (2021). Taustalla rikos, edessä muutos : Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-844-8>
- Raitakari, S., Saario, S., Aalto, H., Hekkala, M., Kantsila-Korhonen, H., Karjalainen, R. & Rautniemi, L. (2024). Suuntaviivoja saavutettavaan aikuissosiaalityöhön hyvinvointialueilla Sosiaalityöntekijöiden paikka ja saavutettavuus hyvinvointialueiden aikuissosiaalityössä (2023–2024). Tulokset ja politiikkasuositukset. <https://research.tuni.fi/uploads/2024/12/2024/12/2024/12/da4c0b4b-aisapa-politiikkasuositukset.pdf>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Kiitos!

